Հավելված N 2
ՀՀ կառավարության 2017 թ.
օգոստոսի 10-ի նիստի N 34
արձանագրային որոշման

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆԸ ՆՊԱՍՏՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ 2017-2025 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ

Հ/Հ	**Միջոցառման անվանումը**	**Ակնկալվող արդյունքը**	**Ֆինանսավորման աղբյուրը և չափը**	**Կատարողը/ համակատարողը**	**Կատարման ժամկետը**	**Վերստուգելի չափանիշ**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
I. Հնագիտական վայրերի զարգացում						
Կառավարման պլանների մշակում						
1.1.	**Հնագիտական վայրերի հեռանկարային զարգացման ծրագրերի ու կառավարման պլանների մշակման աշխատանքներ և հնավայրերի օգտագործում**	Հեռանկարային զարգացման ծրագրերի և կառավարման պլանների մշակմամբ ակնկալվում է նպաստել հուշարձանների ամրակայմանը և պահպանությանը, նպատակային օգտագործմանը, զբոսաշրջային ծրագրերում ընդգրկելուն և հանրահռչակմանը, պեղված հուշարձանների	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ	ՀՀ մշակույթի նախարարություն ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	2019-2025 թթ.	Հնագիտական հուշարձանի կառավարման տիպային պլան

1	2	3	4	5	6	7
		ամրակայման աշխատանքների ժամանակակից մեթոդիկայի և հետագա պահպանությանն ուղղված միջոցառումների և այդ ուղղությամբ առկա արտասահմանյան երկրների հնագիտական կազմակերպությունների փորձի ներդնում				
2. Քարայրների զարգացում						
2.1.	**Արենի-1 քարայրի (Թռչունների քարայր) պահպանության, կոնսերվացման և թանգարանացման աշխատանքներ**	1) Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, թանգարանացման աշխատանքներ, 2) Ընդգրկում զբոսաշրջության երթուղիներում աշխատանքներ	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարա-րություն ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ)	2018-2025 թթ.	Արենի-1 քարայրի պահպանության և զբոսաշրջության զարգացում, թանգարանի ստեղծում
3. Ժայռապատկերների զարգացում						
1.	**Սյունիքի ժայռապատկերների**	Հնագիտական ժառանգության բազային	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ	ՀՀ մշակույթի նախարա-րություն	2019-2025 թթ.	Ժայռապատկերն երի ներկայացում

1	2	3	4	5	6	7
	քարտեզագրում, թվայնացում, ուսումնասիրության արդյունքների հրատարակություն /Նազելի, Սեպասար հրաբուխներ, Ուխտասար/	օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների բարելավում, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի համաշխարհային ժառանգության ցանկում ընդգրկելու համար նախապատրաստական աշխատանքների իրականացում, Հայաստանի՝ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ազգային հանձնաժողովի հաստատմանը ներկայացնելը՝ Կազմակերպության Համաշխարհային ժառանգության կենտրոն փոխանցելու համար	ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ արտաքին գործերի նախարարություն ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ)		ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի համաշխարհային ժառանգության ցանկում ընդգրկելու համար
4. Քաղաքատեղիներ						
4.1.	**Շենգավիթ քաղաքատեղիի պեղման, բարեկարգման և ամրակայման ծրագիր**	Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման,	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում:	ՀՀ մշակույթի նախարա-րության «Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ	2018-2021 թթ.	Հուշարձանի պահպանություն և թանգարանացում

1	2	3	4	5	6	7
		զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների բարելավում	Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:			
4.2.	**«Մեծամոր» հնավայրի ուսումնասիրություն, պահպանության պայմանների բարելավում և թանգարանի գիտական հայեցակարգի մշակում, ցուցադրության արդիականացում**	Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների բարելավում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարարության «Պատմամշակութային արգելոց-թանգարանների և պատմական միջավայրի պահպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ	2018-2025 թթ.	Թանգարանի գիտական հայեցակարգի մշակում, ցուցադրության արդիականացում
4.3.	**Լճաշենի բերդշեն՝ ամրոց-քաղաքատեղիի պեղման, մասնակի վերականգնման և ամրակայման նախագծի լրամշակման, մասնակի վերականգնման և ամրակայման շինարարական աշխատանքներ**	Հնագիտական պեղումների իրականացում, հայտնաբերված գտածոների վերականգնում, նախագծի լրամշակման, մասնակի վերականգնման և ամրակայման աշխատանքներ	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարարություն «Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ	2018-2025 թթ.	Հուշարձանի վերականգնում, ամրակայում և զբոսաշրջության խթանում
4.4.	**«Զորաց քարեր»**	«Զորաց քարեր»	ՀՀ պետական	ՀՀ մշակույթի	2017-2025	Հուշարձանի

1	2	3	4	5	6	7
	հնավայրի համակողմանի ուսումնասիրություն, պահպանության պայմանների բարելավում և թանգարանի կառուցում	պատմամշակութային արգելոցի պահպանական գոտու վերջնական ճշգրտում, արգելոցի շուրջ 53 հա տարածքի ամբողջական ցանկապատում, մոտեցման ճանապարհների բարեկարգում	բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ	նախարարություն «Պատմամշակութային արգելոց-թանգարանների և պատմական միջավայրի պահպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ Համաշխարհային բանկ (համաձայնությամբ)	թթ.	պահպանություն և թանգարանի ստեղծում
4.5.	**Կարմիր բլուր քաղաքատեղիի և դամբարանադաշտի պեղման, ամրակայման և թանգարանացման ծրագիր**	Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների բարելավում, հայտնաբերված գտածոների վերականգնում, փորձանմուշների լաբորատոր հետազոտում, ցուցահանդեսների կազմակերպում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարա-րության «Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ	2018-2025 թթ.	Հուշարձանի ամրակայման և թանգարանացման ծրագիր
4.6.	**Բենիամինի անտիկ**	Հուշարձանի մոնումենտալ	ՀՀ պետական	ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության	2018-2025 թթ.	Հուշարձանի ուսումնասիրության

1	2	3	4	5	6	7
	դաստակերտի հնագիտական ուսումնասիրության և թանգարանացման ծրագիր	կառույցների կոնսերվացում, տեղում թանգարանի և հնագիտական բազայի ստեղծում, ուսումնասիրվող հուշարձանի և թանգա- րան- համալիրի վերածում գիտական, ուսումնական և տուրիստական միջազգային կենտրոնի	բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ)		և թանգարանացման ծրագիր
4.7.	**Հին Արտաշատ մայրաքաղաքի պեղման և ամրակայման գիտանախագծային աշխատանքներ և հին մայրաքաղաքի թանգարանացման աշխատանքներ**	Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների բարելավում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարա- րություն ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ) Համաշխարհային բանկ (համաձայնությամբ)	2017-2025 թթ.	Թանգարանի ստեղծում

1	2	3	4	5	6	7
4.8.	**«Դվին» պատմական քաղաքատեղի հնավայրի ուսումնասիրություն, պահպանության պայմանների բարելավում և թանգարանի ցուցադրության արդիականացում**	Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների բարելավում, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի համաշխարհային ժառանգության նախնական ցանկից հիմնական ցանկ տեղափոխելու նպատակով նախապատրաստական աշխատանքների իրականացում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարարություն ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն ՀՀ արտաքին գործերի նախարարություն ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ) Համաշխարհային բանկ (համաձայնությամբ)	2018-2025 թթ.	Թանգարանի ստեղծում
5. Դամբարանադաշտեր						
5.1.	**Թալինի վաղ բրոնզե դարի ծիսական հարթակի ամրակայման և ցանկապատման աշխատանքներ**	Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարարություն ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ)	2021թ.	Հուշարձանի ամրակայում և ցանկապատում

1	2	3	4	5	6	7
		բարելավում				
5.2.	**Ներքին և Վերին Նավեր դամբարանադաշտերում պեղման և ամրակայման աշխատանքներ**	Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների բարելավում, արգելոց-թանգարանի հիմնում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարարության «Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ	Պեղում-ների տևողու-թյունը՝ 2017-2025 թթ.	Հուշարձանի ամրակայում և ցանկապատում
5.3.	**Քարաշամբի դամբարանադաշտի պեղումների, ուսումնասիրության և ամրակայման-թանգարանացման աշխատանքներ**	Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների բարելավում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարարություն ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ)	2018-2025 թթ.	Հուշարձանի ամրակայում և թանգարանացում
5.4.	**Լոռի բերդի արքայական դամբարանների ամրակայման, ցանկա-պատման աշխատանքներ**	Հնագիտական ժառանգության բազային օբյեկտների պահպանության, բարեկարգման, զբոսաշրջության համար նախապատրաստման աշխատանքների բարելավում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարարություն ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ)	2018-2020 թթ.	Հուշարձանի ամրակայում և ցանկապատում

1	2	3	4	5	6	7
5.5.	**Աղձք: Հայոց արքաների դամբարանների հետազոտում**	Հնագիտական պեղումների իրականացում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ	ՀՀ մշակույթի նախարա-րության «Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ	2017-2025 թթ.	Հուշարձանի հետազոտում և արգելոցի ստեղծում
6. Ինստիտուցիոնալ կառույցների ստեղծում						
6.1.	**Ուրարտագիտական հետազոտությունների կենտրոնի ստեղծում**	Հնագիտության ենթա-կառուցվածքի համալրում, Վանի թագավորության մշակույթի ու պատմության ուսում-նասիրության ոլորտի ամրապնդում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարա-րություն ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության գիտության պետական կոմիտե՝ ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի հետ համատեղ (համաձայնությամբ)	2018-2025 թթ.	Ուրարտագիտական հետազոտությունների իրականացում, գիտական ժողովածուների հրատարակում, աշխատություններ ստեղծում
6.2.	**«Հուշարձանների վերականգնման տարածաշրջանային կենտրոնի» ստեղծում**	Հուշարձանների ուսումնասիրմանը, նախագծմանը, վերականգնմանը, պահպանմանը, նպատակային օգտագործմանը,	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ	ՀՀ մշակույթի նախարարություն ՀՀ արտաքին գործերի նախարարություն	2018-2025 թթ.	Հուշարձանների վերականգնման նախագծերի կազմում, ուսումնական դասընթացների անցկացում,

1	2	3	4	5	6	7
		կառավարմանն ուղղված գործընթացների կազմակերպում				բնագավառի մասնագետների վերապատրաստում, հուշարձանների վերաբերյալ միջազգային նախագծերի իրականացում
6.3.	**«Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին ամրացված մասնաշենքում հնագիտական գտածոների վերականգնման լաբորա-տորիայի ստեղծում**	Հնագիտության ենթա-կառուցվածքի ամրապն-դում, հնագիտական ուսումնասիրությունների մասնագիտական մա-կարդակի բարձրացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարա-րություն, «Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ	2020-2025 թթ.	Հնագիտական գտածոների վերականգնման լաբորատորիա, լաբորատոր հետազոտությունների իրականացում, այլ երկրների հետ համատեղ արտադրանքի թողարկում
7. Հնագիտական ժառանգության հանրահռչակում						
7.1.	**Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող երկրագիտական թանգարանների նոր մշտական ցուցադրությունների հայեցակարգերի մշակում**	Երկրագիտական թանգարանների ցուցադրությունների արդիականացում, հայտնաբերված գտածոների վերականգնում և թանգարանացում,	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարա-րություն ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն	2020-2025 թթ.	Երկրագիտական թանգարանների նոր մշտական ցուցադրություններ ի հայեցակարգեր

1	2	3	4	5	6	7
		հնագիտական պեղումների արդյունքների նորովի ներկայացում և հանրահռչակում		ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ) ՀՀ մարզպետարաններ ՏԻՄ (համաձայնությամբ)		
7.2.	**«Հայաստանի հնագիտական ժառանգություն. հնագիտական տեղեկատվական համակարգ» ծրագրի իրականացում**	Սկզբնաղբյուրների թվայնացում, էլեկտրոնային ռեսուրսների ստեղծում և օգտագործում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված միջոցներ:	ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության գիտության պետական կոմիտե ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ)	2020-2023 թթ.	Հայաստանի հնագիտական ժառանգություն. հնագիտական տեղեկատվական համակարգի ստեղծում

1	2	3	4	5	6	7
7.3.	**«Հայաստանի հնագիտությունը տարածաշրջանային համատեքստում: Նվաճումներ և հեռանկարներ» միջազգային գիտաժողովի և ընթացիկ պեղումների արդյունքների ժամանակավոր ցուցադրության պարբերաբար (2 տարին մեկ) կազմակերպման ենթածրագիր Գիտաժողովի շրջանակներում կազմակերպել «Հայաստանի հնագիտությունը տարածաշրջանային համատեքստում: Նվաճումներ և հեռանկարներ» EXPO Հնագիտական գրքաշրջության ցուցահանդես-տոնավաճառների կազմակերպում**	Հնագիտական հիմնարար հետազոտությունների ոլորտի մակարդակի բարձրացում, պատմամշակութային ժառանգության ուսումնասիրությունների արդյունքների ամփոփում, միջազգային համագործակցության ամրապնդում, պատմամշակութային ժառանգության հանրահռչակում Հնագիտական ժառանգության հանրահռչակում	ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	ՀՀ մշակույթի նախարարություն ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ)	2019 թ., 2021 թ., 2023 թ., 2025 թ.	Հնագիտական գրքաշրջության ցուցահանդես-տոնավաճառների անցկացում, միջազգային գրքաշրջության սանդղակում Հայաստանի դիրքի ամրապնդում Գիտաժողովների անցկացում
7.4.	**Ամառային**	Հնագիտական	ՀՀ պետական	ՀՀ մշակույթի նախարա-	2019 թ.,	Ամառային

1	2	3	4	5	6	7
	հնագիտական ճամբարների կազմակերպում	ժառանգության հանրահռչակում, միջազգային համագործակցության ընդլայնում, միմշակութային նոր կապերի ստեղծում	բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորում չի պահանջվում: Օրենքով չարգելված այլ միջոցներ:	րություն ՀՀ ԳԱԱ «Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ (համաձայնությամբ)	2021 թ., 2023 թ., 2025 թ.	միջազգային հնագիտական ճամբարների անցկացում, նոր միջազգային համատեղ արշավախմբերի ներգրավում, հնագիտական զբոսաշրջության զարգացում